

**STAN REALIZACJI CELÓW ZINTEGROWANEJ POLITYKI PRODUKTOWEJ
W POLSCE NA TLE POZOSTAŁYCH KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ**

Justyna SŁONIMIEC, Paulina SZATKOWSKA, Natalia STĘPIEŃ

Jagoda URBAN, Sandra DOBOSZ, Grzegorz BIERNACKI

Uniwersytet Zielonogórski

Han Yeon Ji

Uniwersytet Chung-Ang w Seulu

Streszczenie: Praca przedstawia stan realizacji wdrażania Zintegrowanej Polityki Produktowej w Polsce na tle działań państw członkowskich Unii Europejskiej. Szczegółowo ocenia niektóre instrumenty ZPP tj. podatki i opłaty ekologiczne, system EMAS, ekoznakowanie oraz zielone zamówienia. Ocenia stan zaawansowania działań wdrożeniowych oraz wnioskuje o pogłębienie badań tych zagadnień.

Słowa kluczowe: Zintegrowana Polityka Produktowa, ZPP, ekoznakowanie, zielone zamówienia publiczne, podatki ekologiczne, opłaty ekologiczne, System Ekozarządzania i Audytu, EMAS

ZINTEGROWANA POLITYKA PRODUKTOWA (ZPP)

Wzrost negatywnych oddziaływań procesów produkcji i konsumpcji na środowisko przyrodnicze jest jednym z kluczowych problemów, z którymi musi zmierzyć się współczesne społeczeństwo. Degradacja środowiska oraz wzrost świadomości ekologicznej konsumentów motywuje do szukania nowoczesnych rozwiązań ukierunkowanych na zmniejszenie negatywnych skutków działalności gospodarczych poprzez m.in. zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do środowiska, racjonalne wykorzystywanie zasobów czy możliwość ponownego wykorzystania produktów. Przedsiębiorstwa zmuszone są więc do podejmowania działań proekologicznych minimalizujące skutki swojej działalności oraz ograniczające zagrożenia wynikające z poszczególnych cykli życia produktów. Jest to możliwe dzięki stosowaniu zaleceń i narzędzi Zintegrowanej Polityki Produktowej (ZPP).

Celem artykułu jest przedstawienie stanu realizacji celów Zintegrowanej Polityki Produktowej w Polsce na tle pozostałych krajów Unii Europejskiej z uwzględnieniem analizy głównych narzędzi ZPP.

Zintegrowana Polityka Produktowa jest integralną częścią koncepcji zrównoważonego rozwoju. ZPP realizuje zadania w kierunku produkcji bardziej ekologicznych produktów. Jej głównym celem jest minimalizacja negatywnego oddziaływania na środowisko przez przedsiębiorstwa. Polityka ta skierowana jest zarówno do przedsiębiorstw jak i do konsumentów, poprzez promowanie produktów, które w mniejszym stopniu negatywnie oddziałują na środowisko naturalne oraz są przyjazna środowisku. ZPP w szczególności zwraca uwagę na projektowanie produktów, wytwarzanie oraz promowanie ich wśród konsumentów [22]. ZPP dąży do poszerzenia polityki ekologicznej o instrumenty mające na celu ciągle doskonalenie zarówno produktów jak i usług z perspektywy ich oddziaływania na środowisko w czasie trwania całego cyklu życia.

W 1997 roku Komisja Europejska rozpoczęła pracę nad stworzeniem strategii, która będzie wspierała wdrażanie w życie idei zrównoważonego rozwoju. Uznano, iż wdrożenie

koncepcji będzie możliwe dzięki poprawieniu procesów wytwórczych oraz minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko procesów produkcyjnych wyrobów oraz samych produktów na każdym etapie cyklu życia. Komisja Europejska 18 czerwca 2003 roku przyjęła komunikat „Zintegrowana Polityka Produktowa – podejście oparte na cyklu życia produktów w środowisku”. Dokument zawierał opis instrumentów, dzięki którym możliwa jest minimalizacja negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa, a także działania umożliwiające wdrożenie strategii. Za istotne uznano również opracowanie mechanizmu popierającego ZPP oraz propagowanie działań naukowych, które przedstawiałyby zjawiska mające negatywny wpływ na środowisko naturalne [27].

W lutym 2005 roku Ministerstwo Środowisko przygotowało „Strategie Wdrożenia Zintegrowanej Polityki Produktowej w Polsce”. Dokument zawierał m.in. omówienie wybranych instrumentów Zintegrowanej Polityki Produktowej, stan prac wdrażanej polityki w Unii Europejskiej oraz Polsce. Dodatkowo w dokumencie przedstawiono zadania dla przedsiębiorstw, organizacji konsumenckich i administracji państwowej związane z realizacją ZPP oraz rekomendacje dla dalszych działań w zakresie realizacji polityki [23].

Zintegrowana Polityka Produktowa zawiera narzędzia, które powszechnie stosowane są już w ochronie środowiska, ale jednocześnie uznawane są za najbardziej skuteczne. Do jej narzędzi należą [13]:

- wdrażanie i promowanie systemów zarządzania ekologicznego m.in.: Systemu Ekozarządzania i Audytu (EMAS), ISO 14001, Program Czystszej Produkcji,
- znakowanie ekologiczne,
- instrumenty finansowe (podatki i opłaty ekologiczne),
- upowszechnianie deklaracji środowiskowych,
- analiza cyklu życia wyrobów,
- zapewnienie dostępu do informacji środowiskowych związanych z produktem,
- stosowanie kryteriów ekologicznych przy przetargach (Zielone zamówienia),
- dobrowolne porozumienia finansowe.

Wszystkie narzędzia Zintegrowanej Polityki Produktowej powinny wpływać na ciągłe doskonalenie produktów jak i usług, aby we właściwy sposób minimalizować ich negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze.

INSTRUMENTY ZINTEGROWANEJ POLITYKI PRODUKTOWEJ

Podatki i opłaty ekologiczne

Opłaty i podatki ekologiczne są jednym z ważniejszych instrumentów Zintegrowanej Polityki Produktowej. Odgrywają one znaczącą rolę w polityce ochrony środowiska każdego z krajów Unii Europejskiej, a ich głównym zadaniem jest przede wszystkim motywowanie przedsiębiorstw do szukania rozwiązań, które w sposób skuteczny ograniczą szkody spowodowane działalnością człowieka [20]. Podatki i opłaty ekologiczne zachęcają przedsiębiorstwa do internalizacji negatywnych skutków swojej działalności, natomiast władzom publicznym daje możliwość kreowania i finansowania polityki w zakresie ochrony środowiska [14].

Podatki i opłaty rozumiane są przede wszystkim jako obciążenia finansowe, które nakładane są na przedsiębiorstwa produkcyjne lub doliczane są do ceny produktu. Literatura przedmiotu szczegółowo rozróżnia te dwa pojęcia.

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) definiuje *podatek ekologiczny jako bezzwrotną płatność na rzecz państwa, który nakładany jest na przedmiot opodatkowania* [34]. Podatek ekologiczny może zostać nałożony na jednostkę, która przez swoją działalność negatywnie wpływa na środowisko naturalne [8]. Podatki mogą dotyczyć wyrobów gotowych, które przez użyte surowce mogą w poszczególnych etapach cyklu życia mogą stanowić poważne zagrożenie dla środowiska [6]. Takie obciążenia finansowe motywują producentów do poszukiwania nowych rozwiązań przyjaznych dla środowiska, zarówno w procesach organizacyjnych, jak i technologicznych.

Opłaty ekologiczne stanowią cenę jaką przedsiębiorstwa muszą ponieść w związku z korzystaniem ze środowiska, emisją zanieczyszczeń do środowiska czy wykorzystywaniem zasobów naturalnych. W tej sytuacji producenci zobligowani są do płatności na każdą jednostkę zanieczyszczeń wprowadzonych do środowiska lub jednostkę zanieczyszczenia środowiska.

Główną różnicą pomiędzy opłatami, a podatkami ekologicznymi jest to, kto faktycznie ponosi koszt jego opłacenia oraz które fundusze zasilają. Zgodnie z definicjami opłaty ekologiczne zasilają przede wszystkim Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (FOŚiGW) [18]. Stosowana jest tutaj zasada „zanieczyszczający płaci”. Oznacza to, iż do uiszczenia wymaganej opłaty, w związku z negatywnym oddziaływaniem na środowisko, zobowiązani są producenci. Natomiast w przypadku podatków ekologicznych, kwota ta zostaje nałożona na ostatecznego użytkownika, którym jest konsument. Taki system finansowania ochrony środowiska w Polsce łączy producentów i konsumentów oraz motywuje w poszukiwaniu nowych, innowacyjnych rozwiązań, które będą stale wpływały na poprawę środowiska naturalnego.

Opłaty i podatki mogą występować w następujących formach:

- opłaty administracyjne (administrative charges) – są to płatności, które należy ponieść za czynności urzędowe. Zaliczyć do nich możemy: wydawanie pozwoleń oraz koncesji. Opłaty te mają za zadanie pokryć koszty związane funkcjonowania organów zajmujących się ochroną środowiska [3].
- opłaty (podatki) emisyjne (emission charge) – dotyczą płatności za każdą jednostkę zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. Wysokość tej opłaty zależy od ilości jakości wprowadzonych zanieczyszczeń [9].
- zbywalne pozwolenia – zaliczamy do nich pozwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń do środowiska oraz pozwolenia na korzystanie ze środowiska [24].
- opłat za użytkowanie (user charge) – opłaty uiszczane za korzystanie z zasobów naturalnych oraz usługi służące ochronie środowiska. Opłaty te mogą zostać poniesione za np.: dostawę wody oraz unieszkodliwianie zanieczyszczeń.
- opłaty (podatki) produktowe (product charges) – są to płatności za produkty, które są szkodliwe dla środowiska w poszczególnych fazach cyklu życia: produkcji, konsumpcji oraz fazie użytkowej [10].

Minister Środowiska co roku w obwieszczeniu wyznacza jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska.

Tabela 1 Górne jednostkowe stawki opłat za korzystanie ze środowiska w roku 2013, 2014 i 2015

Lp.	Przedmiot opłat	Górna jednostkowa stawka opłaty		
		2013	2014	2015
1.	Gazy lub pyły wprowadzane do powietrza	371,43 zł/kg	385,17 zł/kg	388,64 zł/kg
2.	Substancje wprowadzane ze ściekami do wód lub ziemi	238,14 zł/kg	246,95 zł/kg	249,17 zł/kg
3.	Wody chłodnicze wprowadzanie do wód lub do ziemi	27,20 zł/dam ³	28,21 zł/dam ³	28,46 zł/dam ³
4.	Umieszczenie odpadów na składowisku	272,10 zł/Mg	282,17 zł/Mg	284,71 zł/Mg
5.	Pobór wody podziemnej	4,04 zł/m ³	4,19 zł/m ³	4,23 zł/m ³
6.	Pobór wody powierzchniowej śródlądowej	2,10 zł/m ³	2,18 zł/m ³	2,20 zł/m ³

Źródło: opracowanie własne na podstawie Obwieszczenie Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek za korzystanie ze środowiska w 2013, 2014 i 2015 roku.

Jak można zauważyć co roku następuje wzrost opłat ponoszonych przez przedsiębiorstwa. W przypadku wszystkich opłat wymienionych w tabeli 1 można zaobserwować wzrost w ciągu ostatnich 3 lat. Największy wzrost opłat można zaobserwować w przypadku gazów i pyłów wprowadzanych do powietrza o ok. 17 zł za 1 kg w latach 2013-2015. W przypadku umieszczenia odpadów na składowisku nastąpił wzrost o ponad 12 zł za 1 Mg [17].

Od 1989 roku jednym z organów finansującym ochronę środowiska w Polsce jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Jego budżet zasilany jest głównie z wydawanych pozwoleń na dopuszczalną emisję gazów cieplarnianych, opłat i kar za korzystanie ze środowiska, opłat produktowych oraz opłat wynikających z recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji [34]. Oprócz opłat budżet zasilany jest również z dotacji państwa oraz środków pozyskiwanych z Unii Europejskiej. NFOŚiGW finansuje zadania związane z ochroną powietrza, ziemi, wód, klimatu, przyrody i krajobrazu oraz przekazuje środki na edukację ekologiczną i recykling odpadów. Corocznie w maju Fundusz przedstawia sprawozdanie ze swojej działalności w roku poprzednim.

Tabela 2 Przychody Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w 2010, 2011, 2012 i 2013 roku [tys. zł]

	Wszystkie przychody Funduszu	Opłaty i kary za korzystanie ze środowiska	Opłata produktowa
2010	2 328 664	380 832	3 718
2011	2 458 148	398 647	4 349
2012	3 150 908	384 229	3 630
2013	2 173 893	183 785	3 547

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sprawozdania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w roku 2010, 2011, 2012, 2013.

Największe przychody wpłynęły do NFOŚiGW w 2012 roku i wynosiły 3 150 908 tys. zł, najmniejsze natomiast w 2013 roku i wyniosły 2 173 893 tys. zł. W przypadku opłaty produktowej największe wpływy osiągnięto w 2011 roku i wyniosły 4 349 tys. zł. W

pozostałych latach kwota ta utrzymuje względnie stały poziom w wysokości ok. 3 500 tys. zł. Największy spadek odnotowano w przypadku opłat i kar za korzystanie ze środowiska. W 2012 roku wpływy z tego tytułu wyniosły 384 229 tys. zł, a w roku 2013 tylko 183 785 tys. zł. Zmalały one o 200 000 tys. zł, czyli o prawie 50%.

Upowszechnianie i promowanie ecolabellingu

Kolejnym istotnym instrumentem Zintegrowanej Polityki Produktowej znakowanie ekologiczne, które polega na umieszczaniu specjalnych znaków na opakowaniach produktów. Często nazywane jest zamiennie ekoznakowaniem oraz ecolabellingiem. Ekoznakowanie definiowane jest jako proces *oznaczania specjalnym znakiem jakościowym tych produktów, które są uznawane za przyjazne dla środowiska* [1].

Głównym celem ekologicznego etykietowania jest rozpowszechnianie wiarygodnych, sprecyzowanych informacji o cechach ekologicznych wyrobów lub świadczonych usług, które są bardziej przyjazne dla środowiska wśród podobnych produktów. Posiadanie znaku ekologicznego może w znaczący sposób wpływać na popyt i podaż danych produktów [19].

Symbole, które umieszczane są na opakowaniach noszą nazwę ekoznaku. Mogą one występować w postaci znaku graficznego, napisu albo symbolu. Ekoznak jest nośnikiem informacji dla konsumenta, który umożliwia rozpoznanie producenta produktu oraz jego oddziaływanie na środowisko naturalne. Nadawanie znaków ekologicznych ma na celu zachęcić przedsiębiorców do podejmowania działań w zakresie produkcji produktów, które są mniej szkodliwe dla ekosystemów. Znakowanie ekologiczne jest procesem dobrowolnym. O znak ekologiczny mogą starać się zarówno przedsiębiorstwa prywatne jak i publiczne [4].

Ecolabeling umożliwia konsumentom dokonywanie świadomego wyboru podczas zakupów. Dzięki temu mogą oni wybierać produkty, które są bezpieczne dla środowiska. Produkty takie nazywane są produktem ekologicznym. Charakteryzują się m.in. tym iż produkowane są z surowców nieszkodliwych dla środowiska, bądź surowce te pochodzą z recyklingu [5].

Pierwszym znakiem ekologicznym był szwedzki znak „Miljopapper” wprowadzony w 1970 roku. Dotyczył on wyrobów papierniczych wyprodukowany z surowców wtórnych. Kolejnym znakiem był wprowadzony w 1978 roku w Niemczech, do dziś stosowany znak ekologiczny Błękitny Anioł (Der Blaue Engel). W 1989 roku z inicjatywy Rady Nordyckiej wdrożono znak „Nordic Swan” („Nordycki Łabędź”), który dotyczył 40 różnych grup produktów. Znak ten przyznawany jest wyrobom i procesom produkcyjnym, które są przyjazne środowisku i użytkownikom. W 1992 roku wprowadzono wspólny znak ekologiczny dla państw członkowskich Unii Europejskiej. Znak ma postać stylizowanej margerytki z dwunastoma gwiazdami i przyznawany jest produktom na podstawie analizy cyklu życia produktu. Produkt musi spełniać szereg kryteriów m.in. ilość odpadów produkcyjnych, poziom hałasu, stopień ograniczania zanieczyszczeń, a także materiałochłonność oraz energochłonność produkcji [2].

Pierwszy polski znak ekologiczny wprowadzony został w 1998 roku przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji. „EKO-ZNAK” przyznawany jest produktom, które podczas procesu produkcji wyróżniają się najwyższymi standardami środowiskowymi, co przekłada się na ochronę środowiska i minimalizację negatywnego oddziaływania na środowisko podczas wszystkich faz życia produktu. PCBC oprócz znaków ekologicznych przeprowadza

również certyfikację systemów zarządzania środowiskowego. Organizacja obecnej przyznaje blisko 20 różnych znaków ekologicznych [35].

W 2011 roku Koło Naukowe Eko-Zarządzanie Uniwersytetu Zielonogórskiego przeprowadziło badania wśród studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Uniwersytetu Christiana Albrechta w Kiel na temat znajomości powszechnie występujących znaków ekologicznych. Badania wykazały, iż studenci polscy oraz niemieccy mają problem z rozpoznawaniem poszczególnych znaków. Średnia liczba wszystkich poprawnie rozpoznanych znaków przez polskich studentów wynosiła 42%, a dla studentów niemieckich 49%. Najbardziej rozpoznawalnym znakiem był znak recyklingu, który prawidłowo został rozpoznany przez 94% studentów niemieckich i 92% studentów polskich. Najmniej rozpoznawalnym znakiem był europejski znak Ecolabel. Prawidłowe odpowiedzi udzieliło 16% studentów z Zielonej Góry oraz 22% studentów z Kiel [11].

W 2013 ponownie przeprowadzono badanie znajomości znaków ekologicznych wśród uczniów Zespołu Szkół Ekonomicznych w Zielonej Górze. Średnia liczba poprawnie rozpoznanych znaków wynosiła 51%. Najbardziej rozpoznawalnym znakiem była pętla Möbiusa, która została rozpoznana przez 86% uczniów. W tym przypadku również najmniej rozpoznawalnym znakiem był Ecolabel, aż 77% ankietowanych nie rozpoznało tego znaku [21].

System Ekozarządzania i Audytu (EMAS)

Zintegrowana Polityka Produktowa dysponuje różnymi instrumentami, które charakteryzują się realizacją zleconych zagadnień oraz zadań w dziedzinie polityki środowiskowej. Unia Europejska, jako wspólnota państw członkowskich dysponuje wieloma narzędziami w zakresie wdrażania realizacji ochrony środowiska oraz kontrolowania zasadności ich utrzymywania. Jednym z takich rozwiązań jest program System Ekozarządzania i Audytu (EMAS).

EMAS (Ecomanagement and Audit Scheme) jest jednym ze wspólnotowych instrumentów zarządzania środowiskowego, który skierowany jest do różnego rodzaju przedsiębiorstw, organizacji i instytucji użytku publicznego. Przedsiębiorstwa poprzez dobrowolne wdrażanie systemu, deklarują podejmowanie działań proekologicznych, których celem jest ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze [15]. Oznacza to, iż przedsiębiorstwa wdrażające EMAS wychodzą poza podstawowy zakres działań jakie prowadzone są w ramach ochrony środowiska. Dzięki temu uzyskują wpis do rejestru oraz otrzymują certyfikat informujący o tym, iż firma podejmuje działania przyjazne środowisku.

Głównym zadaniem EMAS jest wspieranie działań organizacji poprzez tworzenie i wdrażanie systemów, programów środowiskowych i polityk ekologicznych przez przedsiębiorstwa. Istotne jest, aby systematycznie badać efekty wdrażanych rozwiązań, a następnie przekazywać informacje o działalności środowiskowej. System EMAS wymaga również zaangażowania pracowników oraz prowadzenia dialogu ze społeczeństwem [16].

System został wprowadzony w 1993 roku i obecnie obowiązuje bezpośrednio we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej oraz w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Program ten wychodzi naprzeciw reszcie światowych potęg takich

jak Chiny i prowadzi do skupienia ze sobą UE poprzez utworzenie prężnie działającej strefy wychodzącej naprzeciw pogarszającemu się stanu środowiska [31].

Polska w ostatnich latach przeżyła prawdziwe zainteresowanie rejestracją w systemie, aczkolwiek liczba jednostek w nim pozostających wciąż jest znikoma. W 2013 roku wdrożono w przedsiębiorstwach 36 systemów EMAS. Rok później zarejestrowano już 44 przedsiębiorstwa w rejestrze EMAS. W kwietniu 2015 roku certyfikat EMAS posiadały już 46 przedsiębiorstwa [30].

Mimo wzrostu ilości systemów wdrażanych w Polsce możemy jednocześnie zauważyć spadek wdrażanych systemów EMAS w Unii Europejskiej. W 2013 roku 3721 organizacji posiadało certyfikat wdrożenia systemu, a w roku 2014 liczba zarejestrowanych organizacji zmniejszyła się o blisko 400 do 3341 wdrożonych systemów. Według danych w kwietniu 2015 roku liczba wdrożeń ponownie spadła o prawie 400 w porównaniu do roku poprzedniego i wynosi 2949 [25].

Najwięcej systemów wdrażanych jest we Włoszech, Hiszpanii i Niemczech. Zgodnie z danymi Komisji Europejskiej do kwietnia 2015 roku w tych krajach certyfikat uczestnictwa w systemie EMAS posiadało odpowiednio 1049, 908, 321 organizacji [30].

Zielone zamówienia publiczne

Kolejnym instrumentem ZPP, mającym na celu sprzyjać ochronie środowiska i propagowaniu idei ekologicznego trybu życia są zielone zamówienia publiczne.

Zielone zamówienia publiczne (Green Public Procurement) to program skierowany głównie w stronę administracji publicznych. O zielonych zamówieniach możemy mówić w momencie, gdy instytucje publiczne i różnego rodzaju podmioty gospodarcze uwzględniają wymagania środowiskowe w procesie zakupu produktów [12]. Zielone zamówienia mają za zadanie rozwój i upowszechnianie nowych technologii poprzez poszukiwanie rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ produktów i usług na środowisko. W procedurze przetargowej brane są pod uwagę między innymi wymogi szkodliwości materiałów z jakich wytworzony jest dany produkt [26].

Instrument ten jest dobrowolny, co oznacza że każde państwo członkowskie Unii Europejskiej samo decyduje w jakim stopniu wdraża jego realizację [7]. W 2012 roku w Polsce wysokość kosztów poniesionych w związku z zielonymi zamówieniami publicznymi wyniósł 15,9 miliarda złotych, co przy budżecie 132,7 miliarda złotych na całość zamówień publicznych ukształtowało się na poziomie 12% [29]. Prognozowanie jest jeszcze bardziej optymistyczne, ponieważ założenia Komisji Europejskiej stanowią, że do końca 2015 roku na szczeblu centralnym ilość zielonych zamówień publicznych wzrośnie do ponad 50%, natomiast taki sam poziom zostanie osiągnięty na szczeblu lokalnym w roku 2020 [28].

W 2011 roku Komisja Europejska zleciła Centrum Studiów Europejskich (CEPS) przeprowadzenie badań dotyczących uwzględniania kryteriów środowiskowych przy zamówieniach publicznych w krajach Unii Europejskiej. Najlepiej wypadła Finlandia, gdzie ponad 80% zamówień uwzględniało środowisko. Kolejne miejsca zajęły Holandia, Węgry i Łotwa gdzie poziom zielonych zamówień wynosił pomiędzy 60-80%. W Belgii, Austrii, Włoszech i Rumunii poziom zazielenienia zamówień wynosił 20-40%. Najgorzej w badaniu wypadła Polska, Francja, Wielka Brytania, Bułgaria, Grecja, gdzie poziom uwzględniania kryteriów środowiskowych nie przekroczył 20% [12].

Rozwinięta polityka proekologiczna Unii Europejskiej podtrzymuje podnoszone postulaty o ochronie środowiska, na przykład o przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Istotne jest podejmowanie działań, które mają na celu popularyzowanie już istniejących rozwiązań w procedurach przetargowych. Dlatego monitorowanie przy zamówieniach publicznych takich kryteriów środowiskowych jak energooszczędność produktów (np. komputerów) czy możliwość ponownego wykorzystania produktów sprzyjają produkcji ekologicznej i jednocześnie sprawiają, że generujemy nie tylko pozytywny obraz tego gdzie żyjemy, ale również pozwala na życie w przyjaznym dla zdrowia środowisku [32].

PODSUMOWANIE

Polska od lat konsekwentnie stara się wdrażać zasady Zintegrowanej Polityki Produktowej. Można zauważyć coraz silniejszy zainteresowanie problematyką ochrony środowiska, dzięki promowaniu poszczególnych instrumentów ZPP. Mimo spadającej liczbie wdrażanych systemów EMAS w Unii Europejskiej, w Polsce można zaobserwować nieznaczny wzrost zainteresowania systemem. Dzięki prowadzeniu licznych kampanii ekologicznych można również zauważyć wzrost poziomu znajomości znaków ekologicznych, co przekłada się również na poziom świadomości ekologicznej. Jednak w dalszym ciągu Polska powinna podjąć działania promujące zielone zamówienia publiczne, tak aby zbliżyć się do państw Unii Europejskiej, które w tym zakresie odnoszą wyraźne sukcesy.

Publikacja powstała w ramach realizacji zadania publicznego współfinansowanego ze środków otrzymanych od Miasta Zielona Góra.
Umowa nr SK-II. 525.9.2015.

LITERATURA

1. Adamczyk W., *Ekologia wyrobów. Jakość, cykl życia, projektowanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2004.
2. Andrykiewicz, A., Seternus, A., Słonimiec, J., Trześniewski, A., *The assessment and use of Integrated Produkt Policy in Poland*, Management Systems in Production Engineering, 4 (8), 2012, s. 15-18.
3. Bartnicka B., Michał Ptak, *Oplaty i podatki ekologiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, 2011, s. 57.
4. Borys T., Kobyłko G., Rogala P., *Ekoetykietowanie jako element systemu informacji o jakości*, [w:] *Ekologia wyrobów, materiały konferencyjne*, [red.] Adamczyk W., Akademia Ekonomiczna, Kraków, 1997.
5. Bronakowski H., *Rynek – marketing dóbr i usług ekologicznych. Słownik podstawowych pojęć*, Wyd. Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok, 1997.
6. Dobrzańska B., Dobrzański G., Kiełczowski D., *Ochrona środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo PWN, Warszawa, 2008, s. 319.
7. *Ekologiczne zakupy. Podręcznik dotyczący zielonych zamówień publicznych*, Komisja Europejska, s. 5.
8. *Environmental taxes – a statistical guide*, European Commission, Luxembourg, 2001
9. Famielec J., *Instrumenty polityki ekologicznej w krajach OECD*, Biblioteka Ekonomia i Środowisko, 2000, nr 1 , s. 69.

10. Fiodor B., *Oplaty produktowe jako ekonomiczny instrument internalizacji środowiskowych niekorzyści zewnętrznych – istota, funkcje, cele*, [w:] S. Czaja (red.), *Instrumenty rynkowe w ochronie środowiska*, Biblioteka Ekonomia i środowisko nr 29, Jugowice-Wrocław, 2002, s. 79.
11. Gawron M., Kitta E., Shageev A., Zagajewski A., *Europejski system ekoznaków i jego rola w ograniczaniu zagrożeń przemysłowych*, *Systemy Zarządzania w Inżynierii Produkcji*, Wyd. PA NOVA S.A., Gliwice, 2011
12. *Krajowy Plan Działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2013–2016*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa, 2013.
13. Lorek E., *Polska polityka energetyczna w warunkach integracji z Unią Europejską*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Katowice, 2008, s.106.
14. Małecki P., *System opłat i podatków ekologicznych w Polsce na tle rozwiązań w krajach OECD*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków, 2012, s. 2.
15. Matuszak-Flejszman A., *System zarządzania środowiskowego w organizacji*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 2007, s. 126
16. Niedrzwicki W., *Zarządzanie środowiskowe*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, 2006, s. 133-140.
17. Obwieszczenie Ministra Środowiska w sprawie wysokości stawek za korzystanie ze środowiska w 2013, 2014 i 2015 roku.
18. *Oplaty samorządowe w Polsce – problemy praktyczne*, [red.] G. Liszewski, Białystok, 2010, s.264-266.
19. PN-EN ISO 14020:2005 Etykiety i deklaracje środowiskowe. Ogólne zasady.
20. Ptak M., *Podatki ekologiczne a system handlu uprawnieniami do emisji – zagadnienia teoretyczne*, [w:] *Czasopismo Europejskiego Stowarzyszenia Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych*, *Ekonomii i Środowisko* 1(41), 2012
21. Słonimiec J., *Ekoznakowanie a świadomość ekologiczna uczniów Zespołu Szkół Ekonomicznych w Zielonej Górze*, Praca licencjacka, Zielona Góra, 2013.
22. *Sprawozdanie Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów na temat stanu wdrażania Zintegrowanej Polityki Produktowej*, COM (2009) 0693
23. *Strategia Wdrażania w Polsce Zintegrowanej Polityki Produktowej*, Ministerstwo Środowiska, Luty 2005
24. Śleszyński J., *Ekonomiczne problemy ochrony środowiska*, Agencja Wydawnicza ARIES, Warszawa 2000, s. 25.
25. *Współczesne problemy zarządzania organizacjami*, [red.] Piwonia-Krzyszowska E., Wydawnictwo Miles.pl, Kraków, 2014, s.184.
26. Pchałek M., Juchnik, A., Kupczyk P., *Prawne aspekty “zielonych” zamówień publicznych*, [w:] *Zielone zamówienia publiczne*, Warszawa, 2009, s.9.
27. *Zintegrowana polityka produktowa – podejście oparte na cyklu życia produktów w środowisku*, COM (2003) 302
28. http://www.brief.pl/artukul,1167,po_co_nam_zielone_zamowienia_publiczne.html,
29. http://cp.gig.katowice.pl/pdf/ziel_zam_pub.pdf
30. <http://ec.europa.eu/environment/emas/>
31. <http://www.iso.org/pl/emas>

32. <http://www.mos.gov.pl>, Ministerstwo Środowiska
33. <http://www.nfosigw.gov.pl>
34. <http://www.oecd.org>, Environmental Taxes
35. <http://www.pcbc.gov.pl/>, Polskie Centrum Badań i Certyfikacji